

քը լոկ տեսական իմաստութեան պա-
րագելնուն համար ոչ միայն սոսոյց-
ուածնեքէ՛ այլ և օրինաւոր կերակուր-
ներէ հրաժարելով՝ պարզ, բիշ և ան-
պաճոյճ ընկելներով բաւականա-
ցան, և իրենց կեանքը առաքինի մահ-
ուամբ վերջացուցին . մենք միշտի
աւելի պարտաւոր ենք Վրիստոսի սիրե-
լիներուն նմանիլ, որոնք հրեշտակոց
կրօնքն ընդունեցին և երկնաւոր զօրաց
դասը խառնուեցան : Լիկէք ո՞վ միայնա-
կեացներ, եկէք եկէք մենք ալ մեր սոսոյց-
ուածոց թշնամի ըլլալով, ոչնչացունենք
զանոնք իրեւ օտար երկիր . եկէք, այս
թշնամին ծառատունկնիր իբրեւ
դերի նեղեալներուն ծախենք . չեթէ
ազգականներին ատելով, այլ ազգաւ
ները աւելի սիրելով, որոնք Վրիստոսի
զօրականներ և ճշմարիտ բարեխօսներ
են : Ապա եթէ դու այս սեղ թու ստա-
յունածոյդ հետ կր կապուիս, դուն գրեզ
անդարձ գերութեան կը մատնես . ուր
ամենեւին ազատութե գին չկայ . ասդա
և ոչ ազատութիւն . փոյթ ըրէ՛ եղ-
բայր, փոյթ ըրէ՛, չուտ ըրէ՛ որ այն
անողորմ գեհնէն օտարի և կարենաս
ամուր քաղաքը հասնիլ, ուր գերի
ըլլալու կասկած կամ երկիւղ մը ամե-
նեւին չը կայ :

Ըրդ, թէ որ հարց գեղեցիկ վար-
դապետութեան հետեւիս, որոնց՝
(այսինքն այն սուրբ միայնակեացներուն)
վոյսօք՝ բիշ մը յառաջ խօսեցայ, այն
ատեն կարող ես դու առանց ակտա-
ւոր չարարանքներու մտադր աչքերը
վերցնել և գրեզ բոլոր երկինքէն բար-
ձրը տեսնել : Այն ատենը յիշաւի ե-
րանի պիտի տաս անձիդ այս աշխարհիս
վշտակց կեանքէն՝ բարութե ազատե-
լուդ համար . այն ատենը միայնակեաց
ներուն երամին, նք արդարաց գնդին,
սուաքերոց վիճակին, մարտիրոսաց
խուամբին, հրեշտակաց բանակին և

անդրանկաց ժողովն ընկերակից պիտի
ըլլաս երկնից մեծ քաղաքին մէջ աբրա-
համաններու հետ բազմելու, եր-
կնաւոր կերակուրներ ուտելու և ան-
կարօտ ըմպելիներ խմելու համար :
Այնուհետեւ այն մարգարէն դու ես,
որ թէպէտ այս մարմնաւոր աշխարհին
մէջ չպատուեցար, սակայն թե երգ բա-
ցած անմարմին աշխարհը թաւար, և
անսպական ուրախութեանց մէջ հան-
գըստանալով, հոն բնակութիւն հաս-
տատեցիր :

Օր՝ մենք մեր վերջին գրքովը աշ-
խատողներս ալ կը փափագինք մեր
սուրբ ուխտին միաբանութեան հետ
միասին փոյցելել մեր Յիսուս Վրիս-
տոս Տիրոջ շնորհիւ, որուն միշտ
և հանապաղ փառք կուտանք :

Յակոբ Յովնէս Անուշանց
Պօլեցի :

ՎԵՐԱՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ

Անցեալ թուով խնայուցած էինք
քաղաքիս արքունի զօրաց հրամանա-
տար ի իւր փաշայի իւր ծերութեան
պատճառաւ պաշտօնէն հրաժարելն
ու Ղաճախի մէջ իւր կենաց մնա-
ցորդը հանգստութեան մէջ անցընե-
լու համար ասկէ մեկնիլ : Յիշեալ
փաշային յաջորդեց անմիջապէս նոյն
քաղաքի զինուորական հրամանատար
Վսեմ . Իսանք Սնատաֆա փաշայն,
որ ներկայ ամսոյս սկիզբները հասաւ
քաղաքս և սովորական յարգանքը ըն-
դունուեցաւ : Վանի մի աւուր յե-
տոյ Ամիրապատիւ Սրբազան Պատրի-
արքը նորին Վսեմութեան տեսու-
թեան երթալով, ամսոյս 19ին բարեհա-
ճեցաւ ինք եւս փոխադարձ այցելու-
թիւն ընել :

— Վանի մի շաբաթէ ի վեր քաղա-
քըս կը դռնուի նաեւ Արշիտաքա

Յրանչեքոն Լատորիոյ, որ էր նախորդ դուքս Ստեփանի և Նկերակից են իւրեան՝ եղբորը ծաղկահասակ որդին Լէֆոնսոյ տը Պորպոն . Լուիճի Լն ճեղինի, որ է բժիշկ Լատորիոյ բանաւ կին մէջ և նոյն պաշտօնիւ ընկերաւ ցած է նորին արքայական բարձրութեան, և Ղիուլը Պուսսօի քահանայն Լմոյս 12 ին բարեհաճեցաւ այցելութեան գալ Լմենապատիւ Սրբապան Պատրիարքին, որոյ ընկերակցութեամբ մեծիւն անուցս գլխաւոր տեղերը պտորտելով և յատկապէս ի թանգարանն գալով, երկրորդ անգամ պատուեց զայն՝ իւր ստորագրութիւնը ղենելով Լայցեւոյ ցանկին մէջ . Լագալին գալուստն էր ի 14/10 մարտի, 1864 :

— Լմոյս 8 ին հասաւ ի սուրբ քաղաքս Լղէքանդրիոյ հռովմէադաւան (Յունաց ամենապատիւ Պատրիարք) Երիզրիոս եպիսկոպոսը . Լյսպիսի դէպքերու մէջ սովորութիւն է ամէն քրիստոնեայ ազգաց կողմէն գիմառուրելու համար քանի մի անձինք խրկել . նմանապէս սուրբ Լթուոյս կողմէն վարդապետ մի հանդերձ ետախճիով փութաց ի պատիւ Երիզրիոս պատրիարքին ընդառաջել : Քանի մի օրէն զկնի Լմենապատիւ Տ . Լսայի Սրբազան Պատրիարքը չքաւ նորին տեսութեան, և փոխադարձ այցելութեամբ եւս զիրար արժանաւոր մեծարանօք պատուեցին : Լմոյս 20 ին մեկնեցաւ Լղէքապոլիս : (Յիշեալ պատրիարքի իրաւասութեան տակն են Դամասկոսի, Լնաիփոյ, Լիբաւ նանու և Լյուսաղէմի հռովմէադաւան Յայն ժողովուրդը :

— Լոյն օրը այսինքն ամոյս 20 ին մեկնեցաւ նաեւ Ստեփանի նախորդ դուքս՝ բարձրապատիւ Յրանչեքոն արչիդուքան Լատորիոյ :

— Սուրբ Լթուոյս միաբանական տարին ներկայ ամոյս մէջ լրանալուն՝ յետագայ պաշտօնախօսութիւններն տեղի ունեցան . Լրժանապատիւ Թադէոս վարդապետ նախորդ հիւրընկալը՝ սուրբ Դննդեան վանուց տեսուչ կարգեցաւ փոխանակ Լրժ . Լիրակոս վարդապետին, որու յանձնուեցաւ սուրբ յարութեան Տաճարի տեսուչութիւնը : Պերութի Լրժ . տեսուչ Գեորգ վարդապետը Դամասկոսի եկեղեցւոյ տեսուչ անուանեցաւ, և իւր տեղը յաջորդեց Սաղապայի Լրժ . Սորգան վարդապետը, իսկ Դամասկոսի նախորդ տեսուչ Լրժ . Թաճաւ բաւ վարդապետը ի նր Լթուս կրպատուի : Յայպէի և Լէմէի տեսուչութեց փոխիստութիւն չեղաւ, որոնց առաջինը Լրժ . Լթանաս վարդապետին և երկրորդը Լրժ . Խորէն վարդապետին յանձնուած են : Երեկոյի Լրժ . Թումա վարդապետին յանձնուեցաւ սուրբ Փրկչի վանաց և սուրբ Լսառուածանի գերեզմանի Տաճարին Տեսչութիւնը փոխանակ Լրժ . Լղիւէ վարդապետին՝ որոյ յանձնուեցաւ մոմխանէի տեսչութիւնը : Իսկ հիւրընկալութեան պաշտօնը յանձնուեցաւ Վանեցի Լրժ . Սեպուղ վարդապետին :

— Սուրբ քաղաքէս մինչեւ ի Յայպէ եղած ճանապարհին շինութեան վերայ քանի մի անգամ յիշատակութիւն ըրած եմք ամսաթերթիս մէջ, որոյ կարեւորութիւնը քանի մի տարիէ ի վեր խիստ զգալի եղած էր Լարոպայի երեւելի անձանց յաճախելուն պատճառաւ, և արդէն տարի մի է որ սկսուած է շինութիւնը, և անպետ ամի բարեպաշտ ուխտաւորաց բաւական զիւրութիւն տուաւ : Լինչպէս որ յայտնի է, շինութեան ձեռնարկուած օրէն ի վեր խօսք կ'ըլ-

լար նաեւ ճանապարհորդաց . աւելի
գիւրութեանը համար կառքերու եր.
թեւեկութիւն հաստատել, օրինակ
առնելով Պերութէն մինչեւ ի Ղա.
մասկո գնալիք ճամբուն նորութիւ.
նը . Սոյն խորհրդակցութիւնները այս
օրերո իրական կերպարանք մի ըստա.
ցան . տեղւոյս վսեմափայլ Փաշային
հաճութեամբն ընկերութիւն մի յա.
տուկ հաստատուեցաւ , և քանի մի
անգամ ժողովք ընելով իրենց ձեռ.
նարկելի գործոյն սուրապիճն յօրինե.
լով և հանդերձ խնդրագիրով տեղ.
ւոյս կառավարութեան միջոցաւ Ղա.
մասկոսի միւշիւր վսեմափայլ Սէհէմ
մետ խճէտ Փաշային ուղարկեցաւ ,
խնդրելով որ Բարձրագոյն Իսկէն հը.
րամանապիր բերել տալու շնորհք ընէ :
Ինկերութիւնը որոշած է , որ եթէ
Ի . Ղուսը իւր պայմանները ընդու.
նելով տասը տարուան համար արտա.
նագիր շնորհելու ըլլայ , անմիջապէս
գործի սկսի Թ իւ կը յուսամք որ բա.
րեխնամ Տէրութիւնը , որ իւր երկրին
ամէն մասամբ ծաղիկելուն և բարգա.
ւաճելուն մեծ հոգ և ջանք միշտ ցոյց
տուած է , պիտի բարեհաճի այսպիսի
օգտակար ընկերութեան մի ինդիլիդ
և պայմանները սիրով ընդունելով
գործադրութեան մասին խրախոյս ևս
տալու : Ինկերութիւնը 400 բաժին
որոշած է , ամէն մէկ բաժին ստա.
նական օսմանեան լիւրայ , որ կ'ընէ 4000
լիւրայ . սոյն գումարով պիտի հոգաց.
ուին հարկաւոր ծախքերն ու տեղ տեղ
կայարաններ պիտի շինուին : Տասը բա.
ժին գումարը իրաւունք պիտի ստա.
նայ ամսականով որ և իցէ պաշածն մը
վարելու ընկերութեան մէջ . և գըր.
սէն ոչ որ պիտի ընդունուի գործավա.
րութեան համար :

— Դրո՞ւր . Օ միւռնոյ սուրբ Ստե.
փանոս եկեղեցւոյն արժանապատիւ

Տէր Կարապետ քահանայն Տէօբմէ.
ձեան սուրբ Աթուոյս Թանգարանին
նուիրեց երկու ձեռագիր մատեան .
առաջինն է Եօսէմիլլիի հանգուցեալ
Տէր Պողոս քահանային բանաստեղ.
ծական երկասիրութիւններն հայերէն
և տաճկերէն լեզուաւ , որու մէջ կը
պարունակին զանազան տաղեր , զգ.
սալի և իրատական երգեր . և այլն :
Երկրորդն է Յովհաննու աւետարան
ըն Յայտնութեան գրոց մեկնութիւ.
նը համառօտ և պարզ ոճով Յովհան.
նէս անուն բանասիրի մի աշխատասի.
րութեամբ գրեալ ի Օ միւռնիա յամի
1825 . Սոյն երկու գրքերը Լրժանա.
պատիւ քահանայն իւր հանգուցեալ
բարեպաշտուհի եւ ծաղկահասակ
երէցինոջ համար յիշատակած է :

ԳԵՐԱՊԱՏԻՒ ՍԻՐԵԼԻ ԲԱՐՁՐ ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՂԲԱՅՐ

Ըստ տնօրէնութեան Վեհափառ Սահմանադրութեան
տնայն շարք 8 . 8 . ԳԵՐԱՊԱՏԻՒ ՍԻՐԵԼԻ Սարգիս
Աթուոյս սրբոյ Եմիլանի պարտ համարի աղգ.
առնել շերտմ Սիրութեան , զի յառաջիկայ ամ.
սեան սեպտեմբերի ներկոյ ամի 'ի 29 երրորդում ա.
ւուր 'ի տնի վարագոյ սուրբ խաչի ունի լինել օրհ.
նութիւն սրբալոյս Միւռնոյն ըստ Ժիւրի շարաստա.
նեաց սրբոյ Եկեղեցւոյ :

Ուստի Ատեան Սիրագիս խնդրէ 'ի Ձեռն ,
շնորհ առնել հրատարակել զայն 'ի գիտութիւն հա.
մայն շարագներէ զձեռնիդ հոգեւորականաց և աշ.
խարհականաց , որպէս զի ցանկացողք 'ի նոցանց
հանգիստաւս գտանիլ շնորհաբաշխութեան օրհնու.
թեան Իւղոյն Սրբութեան , շնորհաբեր լիլլին 'ի նը.
շանակեալ ժամանակին 'ի սուրբ Աթուոս , ըստ
պանծայի օրինակի բարեյշխատակ և ջերմեռանդն
նախնեաց մերոց :

Ի 8 Ապրիլ 1868 ամի . ի սուրբ Եմիլանի համար 555

ԱՄԴԱՄԻՔ ՍԻՒՆԻ

Ընդոյս 28 ին . սրբոց Ղալիանեանց
կուսանաց սօնախմբութեան օրը կա.
տարուեցաւ վայելուչ հանդէս տեղ.
ւոյս Հայ օրորգաց վարժարանի մէջ .
որ Ղալիանեանց անունը կը կրէ : Հանգ.

դիւին ներկայ էին Մենասպարհ Սրբազան Պատրիարքը եպիսկոպոսով և վարդապետներով հանդերձ, և աշակերտուհեաց ծնողքը և աղագականքը : Ըշակերտուհիներէն (որոց թիւը յիսուներկը հասնի,) չորս օրիորդներ ճառեր կարդային և իւրաքանչիւր ճառի կարդացումէն առաջ երգութեան զանազան աղագային սրտաշարժ երգեր, որք կը յիշեցնէին մայր Հայաստանի քաղղը յիշատակները և նախնեաց հայրենասէր սիրազործութիւնները : Իսկ ճառերու պարունակութիւնն էր գլխաւորապէս օրիորդաց դաստիարակութեան, ծնողական, պարտուց և Վայխանեանց յիշատակին վերայ : Սուրապի էր լսել օրիորդաց գրէն և բերնէն այն սրտաւորութիւնները, որ իրենց սեռին կը պատկանի : Եթէ ներկայ հայութիւնը կանանց կրթութեան նկատմամբ տակաւին իրական յառաջդիմութիւն չունի, գոնէ այս եւս մեծ մխիթարութիւն է, որ տեղ տեղ Հայ օրիորդները սկսած են խորհիլ և խօսել այն ամենահարկաւոր նիւթերուն վերայ, որ իրենց մայրերուն բոլորովին անձանթ էին : Եւս առաջդիմութեան քայլ մի կը համարենք մենք այս շարժումը, երբ որ կը տեսնենք որ իգական նոր սերունդը սկսած է իրեն սեռի պարտքերը յեղ-յեղել : Հարկաւ նորա մայրեր դարձած ժամանակը նոյնը գործով պիտի կատարեն և իրենց հոգացողութեան առաջին փայլը իրենց որդւոց դաստիարակութեան համար գործադրեն, որով և անտաքակոյտ կարենք լինիլ, որ դաստիարակութեան խնամածու մայրեր ունենալէն զին՝ պիտի ունենանք հայութեան կրթութեամբ նոր սերունդ և հետեւապէս աղագային յառաջդիմութիւն մարդկութեան յառաջնադաս ատպարիղին մէջ :

Ըշակերտուհեաց ճառերու աւարտումէն յետոյ Մեք. Պատրիարք Հայր խրատական յորդոր խօսեցաւ ծնողաց, որ իրենք եւս հսկեն օրիորդաց բնասանեան կենաց վերայ, որ պէս զի ի գոլը չանցնին Ս. Ըթուոյս խնամքները, օրհնեց Գգը, Ըթուը, դպրոցները, դաստիարակները, և յատկապէս յայտնեց իւր շնորհակալութիւնը Ըթ. Տեսուչ Սիրոյի վարդապետին, Օմիւսնացի Վառվառէ պարկեշտասուն Վարժուհի օրիորդին, և ուսուցչաց ու աշակերտուհեաց : Նորին Սրբազնութեանը ձայնակցեցան և հանդիսականք շնորհակալութիւն մատուցանելով աշխատաւորներուն : Սրբազան Պատրիարքը իւր յորդորական խօսքը աւարտելէն և ամենուն օրհնութիւն տալէն յետոյ, ներկայ հանգիսականաց հետ սկսաւ աշակերտուհեաց ձեռագործները աչքէ անցնել, որ մեծ սեղանի վերայ կարգաւ շարուած էին, գործողներու աշունները վրան դրօշմած : Ես ունինք, որ եթէ անցեալ տարի 250 ձեռագործ վիճակահանութեան ելաւ, այս տարի կրկնապատիկը պիտի լինի, որ մեծ պարծանք է մասնաւորապէս Վարժուհի Զննասէր օրիորդին :

Թիֆլի վիսպագրոյ օրինակ :

Մենասպարհ Սրբազան Հայր : Կէլիպօլսցի Սարգիս Գրիգորեան և Ընտոյի Եարութիւն Սանդկեան տղայք տեսայ և ըստ բժշկական օրինաց քննելով կը վկայեմ որ ոչ ներքին և ոչ արտաքին հիւանդութիւն մը ունին և արատաւորութիւն մը ալ չունին, ամեն կազմերն ալ աղէկ ըլլալով մենք ալ արժանաւոր կը դատովմէ ժառանգաւորաց դպրոցի աշակերտուէ :

1868 Մայիս 6

-Երուսաղէմ :

Նախապետ Սահակ Քիմազմեան :

Բժշկ. Ս. Ըթուը :

Երուսաղէմ :